

وزارت اساطات و فناورى اطالاعات
سازمان فناورى اطالاعات ايران

فرهنگ تفهمنى در عصر ديڤيٲتال (جلد دوّم)
بنیان‌هاى بوء شناختى، اقآصاى و اجآماعى و روان شناختى
فرهنگ در عصر ديڤيٲتال
د مرفآه از آاب:

Understanding Culture

آاليف: رابرت اس. اير، چى-يو، چى يو، يينگ-يى هنگ
آرآمه: داود زهرانى، سى-آى، آى محمدى نجم

سازمان فناورى اطالاعات ايران

با همكارى

آلوزك و آاى و آاى
Science & Technology Center for
the Contemporary World

آاى آاى و آاى

آرآى بهشت ۱۳۹۴

سرشناسه	ویر، رابرت اس.	Wyer, Robert S.
عنوان و نام پدیدآور	فرهنگ تفهیمی در عصر دیجیتال (جلد دوم)/ بنیان‌های بوم‌شناختی، اقتصادی و اجتماعی و روان‌شناختی فرهنگ در عصر دیجیتال/ تألیف: رابرت اس. ویر، چی-یو چی یو، و یینگ-یی هنگ، ترجمه داود زهرانی، سید حسین محمدی نجم.	
مشخصات نشر	تهران: انتشارات شکیب، ۱۳۹۴.	
مشخصات ظاهری	[۱۸]، ۳۰۲ص: مصور (سیاه و سفید)، جدول (سیاه و سفید).	
فروست		
شابک		
وضعیت فهرست نویسی	فیا،	
ناشت		
بارست	عنوان اصلی	Understanding Culture
موضوع		
موضوع		
شناسه افزوده	سازمان فناوری اطلاعات ایران	
شناسه افزوده	نشرگاه لایمه طباطبائی	
شناسه افزوده	زهرانی، داود، - مترجم	
شناسه افزوده	محمدی نجم، سید حسین، ۱۳۴۶ - مترجم	
شناسه افزوده		
رده بندی کنگره		
رده بندی دیویی		
شماره کتابشناسی ملی		

فرهنگ تفهیمی در عصر دیجیتال (جلد دوم)

بنیان‌های بوم‌شناختی، اقتصادی و اجتماعی و روان‌شناختی فرهنگ در عصر دیجیتال
برگرفته از کتاب

Understanding Culture

- مجری طرح: نصراله جهانگرد
- گروه اجرایی: داود زهرانی، سید حسین محمدی نجم، امیرحسین محب‌علی، حمید شریف‌نیا، شیلا فتاحی، حسن قاسمی
- با تشکر از آقایان خسرو سلجوقی، عبد الساده نیسی
- ناشر: انتشارات شکیب
- تعداد صفحات: ۳۰۲ صفحه
- نوبت چاپ: اول
- شمارگان: ۵۰۰
- حروف نگاری: صفحه‌آرایی و طراحی گرافیکی: روح‌اله جلالی نژاد، زهره سلطان محمدی، محسن بهلولی
- طرح جلد: سارا هوشمند
- قیمت: رایگان، غیرقابل فروش

فهرست مطالب

بخش اول: بنیادهای بوم‌شناختی و اقتصادی فرهنگ	۱.....
فصل یکم: تعیین‌کننده‌های بوم‌شناختی تنوع فرهنگی	۳.....
فصل دوم: اقلیم، تعادل حیاتی روانشناختی و رفتار فردی در میان فرهنگ‌های	
گوناگون	۴۹.....
فصل سوم: تکوین متقابل تحرک سکونت و فردگرایی	۷۳.....
فصل چهارم: سرمایه اجتماعی و اقتصادی صلح و شادی	۱۰۵.....
بخش دوم: بنیادهای روان‌شناختی فرهنگ: شناخت، ادراک و هیجان	۱۴۱.....
فصل پنجم: نقاط مشترک زبان فرهنگ، شناخت و کدامند؟	۱۴۳.....
فصل ششم: فرهنگ و جلوه‌های هیجانی	۱۶۷.....
فصل هفتم: گویش‌های فرهنگی رفتار، عکاسی و ادراک شخص	۲۰۳.....
فصل هشتم: فرهنگ از دیدگاه گرایش‌ها، خود، امان‌یاب	۲۲۳.....
فصل نهم: آینده‌نگری و گذشته‌نگری تفاوت‌ها و شباهت‌های فرهنگی موجود	
در زمینه‌ی جهت‌گیری زمانی	۲۴۷.....

مقدمه

در طی چند دهه گذشته، اقتصاد، فرهنگ و امنیت ملی محورهای کلیدی برنامه توسعه اغلب کشورها بوده‌اند لذا کشورها در برنامه‌های توسعه‌ای خود به فناوری‌های نوینی مانند فناوری نانو، زیست فناوری و فناوری اطلاعات و ارتباطات و موضوعاتی مانند توسعه پایدار و سرمایه انسانی توجه ویژه‌ای دارند.

در این میان، فناوری اطلاعات و ارتباطات به عنوان یک فناوری کلیدی و پیشران در راستای دستیابی به اهداف کلان توسعه ملی و اهداف بین‌المللی مانند اهداف توسعه هزاره (MDG) و اهداف توسعه پایدار (SDG) نقش محوری ایفا می‌کند. لذا در بسیاری از راهبردها و سیاست‌های ملی، فناوری اطلاعات و ارتباطات به عنوان عاملی توانمندساز در توسعه پایدار و حوزه‌هایی مانند اشتغال، آموزش، سلامت، حکمرانی و کسب و کار در نظر گرفته می‌شود. از طرفی با اتکاء به فناوری و نوآوری می‌توان اشتغال و درآمدهای ملی را نیز افزایش داد.

وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در همین راستا، برای به وجود آوردن این جهش بلند در توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور نسبت به توسعه زیرساخت‌های شبکه‌ای و محتوایی با عنوان شبکه ملی اطلاعات در جهت استفاده مطلوب آحاد جامعه از فناوری اطلاعات اقدام می‌نماید. نقش آموزش و فرهنگ سازی تخصصی یکی از مولفه‌های تکمیلی این بستر سازی است.

کتاب حاضر در همین چارچوب و در قالب یک مجموعه دانشی از مناسبات طرح تدوین طرح جامع فناوری اطلاعات کشور توسط سازمان فناوری اطلاعات ایران با همکاری بخش دانشگاهی و پژوهشی کشور تهیه و منتشر شده است. امید است گامی کوچک لیکن موثر در راستای نیل کشور به دستیابی به اهداف توسعه پایدار باشد. در خاتمه از کلیه کسانی که در انجام این مهم بالخصوص تیم اجرایی اهتمام ورزیده‌اند کمال تشکر را دارد.

سازمان فناوری اطلاعات ایران

پیشگفتار جلد دوم

مباحثی که پیرامون فرهنگ و شناخت و درک چپستی آن تا کنون مطرح شده‌اند دارای گستردگی قابل توجهی هستند. زمانی که از فرهنگ سخن می‌گوییم در نگاه نخست به نوع و سبک زندگی و ارزش‌ها و هنجارهای مشترک یک گروه از افراد توجه می‌کنیم. حال درک این شناخت اولیه و تعریف از فرهنگ، مارا به سمت ادراکات بعدی و دیگر پیرامون فرهنگ سوق می‌دهد که همین امر به ایجاد مباحث گوناگون در حوزه فرهنگ انجامیده است. این کتاب فرهنگ را از زاویه‌ی ادراکات ذهنی مورد توجه قرار می‌دهد. هرچند فرهنگ تفهیمی و نگاه به فرهنگ از منظر درک و تفهیم انسانی مبحث بسیار ریزین در حیطه‌ی فرهنگی نیست، با این همه در کشور ما به دلیل فقدان توجه یا توجه اندک به این حیطه‌ی فرهنگ، می‌تواند این کتاب راه‌گشا و مفید باشد. در این مجلد، فرم‌ها از زاویه‌ی بنیان‌های بوم‌شناختی و تنوعات فرهنگی مربوط به اقلیم‌های گوناگون و ارتباط مستقیم و غیر مستقیم این دو با یکدیگر آغاز می‌گردد. در مباحث نخستین کتاب تعریف زیرهای از فرهنگ ارائه می‌شود و آن را همچون حافظه برای انسان تعریف می‌کند. که این تعریف هرچند یکی از تعاریف مشهور از فرهنگ به حساب می‌آید، با این حال همچنان قابل بحث و بررسی است. فرهنگ تمام داشته‌ها و انباشته‌های انتزاعی و گاه غیر انتزاعی نیروی زیستی است که معمولاً در جامعه‌ای مشترک زندگی می‌کنند. حافظه چیزی است که ادراکات متعلق به گذشته را در خود نگه می‌دارد. بنابراین هرآنچه که ما به آن می‌اندیشیم، تا حد زیادی متأثر از آن چیزی است که به‌طور پیش پنداشته در ذهن ما باقی مانده است. فرهنگ برای مردمی که در یک حیطه‌ی خاصی زندگی می‌کنند یک‌جور حافظه‌ی جمعی به حساب می‌آید و ذهنیت و تصمیم‌گیری‌های آنان را متأثر از خودش می‌کند. همین مبحث بسیار مهم است که مبانی فصول مختلف این کتاب خواهد بود.

تکامل فرهنگی، مبحث دیگری است که در این کتاب مورد توجه قرار گرفته است. به نظر کمپل (۱۹۶۵) تغییر اتفاقی بستر منجر به تکامل فرهنگی شده است. سپس نوبت به نگهداری، گزینش و پس از آن ترویج گزینه‌هایی می‌رسد که انتخاب مثبتی به شمار می‌روند. در این میان احتمال این بیشتر خواهد بود که تغییراتی در رفتار حاصل شود که بهتر از رفتارهای پیشین عمل کنند. (فصل نخست). مبحث تکامل فرهنگی زمانی نیاز اهمیت دوچندان می‌شود که آن را با اشاعه‌ی فرهنگی مرتبط کنیم و مورد بررسی قرار دهیم. زمانی اشاعه‌ی فرهنگی کارگشا خواهد شد که در مسیر تکامل فرهنگی و واپس زنی فرهنگ قبلی در مسیر تغییرات، رخ بنماید. همچنین در این کتاب اشاره می‌گردد که اشاعه‌ی فرهنگ، عامل مهمی در تکامل فرهنگ‌هاست. ارتباط فرهنگ‌ها به فرهنگ این ابزار را می‌دهد که عناصر فرهنگی موجود در فرهنگ دیگر را مشاهده کند، و در صورت مطلوب بودن آن را اختیار کند. (فصل نخست) در عصر دیجیتال و فناوری اطلاعات این مهم تطلعی عطفی است برای بررسی‌های محلی و ملی و مواجهات فرهنگ ملی با فرهنگ‌های دیگر. خصوص فرهنگ‌های غالب در دنیایی که به سمت جهانی شدن پیش می‌رود راه‌ها و مسیرها و چگونگی اشاعه‌ی فرهنگی و تکامل فرهنگی و واپس زنی فرهنگ‌ها ضعیف و اتخاذ فرهنگ‌های غالب، با بررسی‌ها و شناخت ادراکات فردی و ذهنی که در این کتاب، مباحث مستدل و با بهره‌گیری از بررسی‌ها و نتایج آزمایشگاهی پیش روی مخاطب قرار می‌گیرد. می‌تواند در این عصر برای کاربردهای ویژه و عملیاتی‌تر و اتخاذ تصمیمات کلان بسیار مفید باشد. ما در عصری که ما زندگی می‌کنیم که با گسترش روزافزون شبکه‌های اجتماعی و فن‌آوری‌های نوین اطلاعاتی، دو مفهوم اشاعه‌ی فرهنگی و تکامل فرهنگی، از اهمیت بسیار مهم به حساب می‌آیند که با این شناخت عمیق از فرهنگ تفهیمی افراد، کلید مهمی برای برنامه‌ریزی‌های کاربردی‌تر خواهد بود. بی‌شک این دو مفهوم به طرق گوناگون مورد بررسی قرار گرفته‌اند، اما مزیت استفاده و بررسی آن‌ها در این کتاب این است که از دید ادراکی و تفهیمی و درون کاوی ذهنی آن را بررسی می‌کند که می‌تواند حداقل در مباحث مربوط به فرهنگ در کشور ما، بحثی جدید و نوین به حساب آید. پرو این دو

مبحث مهم، در بخشی به پیش‌آیندهای مهم بوم شناختی ابعاد فرهنگی نیز پرداخته می‌شود. و فرهنگ‌های ساده (شکارچیان و جمع‌آوری کنندگان آذوقه) تا پیچیده‌ترین فرهنگ‌ها (فرهنگ‌های اطلاعاتی) را از هم متمایز و بررسی می‌کند و فرضیه‌های مهم را بر اساس برخی دلایل فرهنگی موجود مطرح می‌کند و مورد بررسی قرار می‌دهد. به‌طور مثال یکی از فرضیه‌هایی که مطرح می‌شود این است که هرچه فرهنگی از سایر فرهنگ‌ها فاصله بگیرد احتمال سخت‌گیر شدن آن فرهنگ بیشتر است. حال می‌توان این فرضیه را پیرامون میزان دسترسی به اطلاعات و ارتباطات با توجه به عصر نوین اطلاعات واکاوی کرد. نوع و میزان ارتباطات همواره بر فرهنگ یک جامعه تاثیر زیادی داشته است. به‌علاوه، همین نقطه نظر است که میان فرهنگ جمع‌گرا و فردگرا تمایزی قایل است. بخش‌های بعدی به آن پرداخته می‌شود. تمایزی که در ارتباطات نوین شاید شکل و شمایل آن در دهه‌های آینده دچار تغییرات شگرفی شود. در فصول بعدی مباحث تحولات سکس‌گرا و فردگرایی مورد مقایسه و بررسی قرار می‌گیرد و همچنین به جلوه‌های روان‌شناختی ناب در فرهنگ اشاره می‌شود. که این جلوه‌ها شامل شناخت، ادراک، و هیجان می‌شوند. به‌این‌ترتیب برای شناخت فرهنگ با هدفی که این کتاب پیگیری می‌کند یعنی از بعد ذهنی و تفهیمی، بنایی مهم به حساب می‌آید. در فصل آخر این مجلد مبحثی بسار مهم مورد بررسی قرار گرفته است که بسیار می‌تواند جنبه‌ی کاربردی داشته باشد. و آن "آینده‌نگری" است. نگری است که به تفاوت‌ها و شباهت‌های فرهنگی موجود در زمینه‌ی جهت‌گیری‌های می‌پردازد. در این فصل به ما گفته می‌شود که زمان تنها یک محصول علم فیزیکی نبوده است، بلکه عنصری است که چهارچوبی اساسی برای سازمان‌دهی و تفسیر رخدادهای زندگی فراهم می‌کند. تفاوت‌های نگرشی به زمان چیزی است که این فصل هدف اصلی خود را بر آن بنا نهاده است. به عقیده‌ی جی. نیسبت (۲۰۰۱) غربی‌ها پایداری بیشتر و تغییر کمتری را در مقایسه با مردمان شرق آسیا [در طول زمان] انتظار دارند. این پژوهشگران، برای توجیه عقیده‌ی خود در این زمینه، از یک استدلال تاریخی استفاده می‌کنند. مطابق نظر آن‌ها بسیاری از متفکران نخستین یونان، نه بر روی تغییرات

زندگی در طول زمان، بلکه بر وضعیت کنونی چیزها و آنچه بدون تغییر باقی مانده است، تاکید می کردند. (فصل آخر). زمانی که ما به درکی نسبی از این نوع نگاه به زمان دست بیابیم، متعاقبا جامعه و فرهنگ ملی را بهتر درک خواهیم کرد. و در برخی از تصمیماتی که به طور کلان به "آینده پژوهی" معروف هستند می تواند اساسی و مهم به حساب آیند. آینده نگری تلاشی نظام مند و نگاه به آینده بلند مدت دانش و فن ری، اقتصاد، محیط زیست و جامعه است که با شناسایی فن آوری های نوظهور و تخریب حوزه های تحقیقی و راهبردی برای کسب بیشتر منافع اقتصادی، اجتماعی و... انجام می یابد. به نظر مثال در آمریکا یک برنامه ی تحقیقاتی به نام "گروه فن آوری های کلیدی ملی" وجود دارد که به آینده پژوهی در حیطه های فن آوری و... می پردازد. در کشور خودمان هم برنامه هایی جهت مطالعات پیرامون آینده نگری علم و فن آوری تصویب شده است. بر اساس مصوبه ۴۴۰ شورای انقلاب فرهنگی تاسیس مرکزی برای ارزیابی و آینده نگری علوم، فن آوری و توسعه کشور با نظارت فرهنگستان به تصویب رسید و در مصوبات بعدی موارد مربوط به بودجه و اهداف دیگر آن نیز مشخص و تصویب شد (سایت رسمی فرهنگستان علوم). یکی از فعالیت های مهم این مصوبه اجرای طرح مطالعاتی در حوزه ی آینده نگری است. کتبی حایز اهمیت پیرامون این مطلب با این فصل که در واقع در پی این هستیم به ترویج کاربردی آن را برجسته کنیم. این سوال بسیار مهم است که برای آینده پژوهی و تحقیقی که به واسطه ی فن آوری های نوین به ویژه از نوع اطلاعاتی و دیجیتالی حاصل می شود، آیا نباید ابتدا رویکردهای ذهنی افراد جامعه پیرامون آینده و به طور کلی "زمان" بررسی گردد؟ با توجهی به مباحث دیگر کتاب به ادراکات ذهنی افراد در مواجهه با فرآیندهای جدید و ... اشاره شد و اینکه چقدر شناخت و درک فرهنگ از بعد ذهنی و تفهیمی می تواند مواجهات با فرهنگ های نوینی که مسلما به طور اصلی و اساسی به واسطه ی فن آوری - های نوین اطلاعاتی وارد می شوند را تشخیص داد. برنامه ریزی نمود، و استراتژی های مناسبی را طرح ریزی کرد. حال در این بخش با شناختی که می توان از نگاه و نگرش افراد به زمان داشت، این درک و شناخت را در راستای این برنامه ریزی و استراتژی، به

حد اعلای خود رساند. چرا که در شناخت تغییرات در آینده که به واسطه‌ی فن‌آوری‌های نوین به‌طور عام و دیجیتال به‌طور خاص در جامعه شکل می‌گیرند، می‌بایست نگاه و درک ذهنی افراد جامعه به زمان نیز بررسی گردد. آیا در جامعه‌ای زندگی میکنیم که افراد نگرش‌های زمانی‌شان بیشتر عطف به ماسبق و گذشته است؟ یا اینکه نگرش‌ها براساس آینده نگری است؟ و چگونه می‌توان این نگرش‌ها را تغییر داد؟ و در همین راستا می‌توان به تکمیل و تکامل مسیر و هدف آینده پژوهی ملی دست یافت.

برای تارش و تالیف این کتاب نویسندگان و محققان بسیاری تلاش کرده‌اند و از تحقیقات صاحب نظران بسیاری استفاده شده است. اما این کتاب را سه ویراستار اصلی ویرایش کرده‌اند که در ادامه به معرفی مختصر آنان می‌پردازیم.

رابرت اس وبر، استادیار مدرسه دانشگاه علم و تکنولوژی دانشگاه هنگ کنگ و استاد دانشگاه ایلینز است. حیطه‌های مورد علاقه او شامل بسیاری از حیطه‌های فرایند اطلاعات و اجتماعی شامل دستیابی به دانش در یک افق، استنتاج اجتماعی، تاثیر عاطفه بر داوری و تصمیمات و شکل بخشی به گرایش و تغییر و داری و تصمیم مشتری می‌شوند.

چی یو ای چی یو، استاد روان‌شناسی در دانشگاه ایلینز در اربنا چمپین است. او دکترای خود را در روان‌شناسی شخصیت اجتماعی از دانشگاه کلمبیا اخذ کرده است و پیش از آنکه به ایلینز بیاید، در دانشگاه هنگ کنگ تدریس کرده است. مطالعات اخیر او بر فرهنگ به‌عنوان سنت‌های دانش، جامعه، شناخت و فرایند‌های انیزشی که ساختار و تکامل هم‌گرایی اجتماعی را متعادل می‌کنند، استوار است. همچنین به کنش‌های متعادل پویای هویت فرهنگی و سنت‌های دانش فرهنگی، و سنت‌های دانش برای صلاحیت فرهنگی و ارتباطات بینا فرهنگی، علاقه‌مند است.

یینگ-یی هنگ، استاد دانشکده‌ی روان‌شناسی دانشگاه ایلینز در اربنا چمپین (UIUC) است. او دکترای خود را از دانشگاه کلمبیا در سال ۱۹۹۴ اخذ نمود و در دانشگاه علم و تکنولوژی هنگ کنگ از سال ۱۹۹۴ تا ۲۰۰۲ پیش از اینکه به دانشگاه یو آی یو سی عزیمت کند، تدریس نمود. او در سال ۲۰۰۱ جایزه‌ی ارتباطات بین المللی و بینا فرهنگی

کلینبرگ را دریافت نمود و نیز در طول این سالها جوایز دیگری را نیز دریافت کرده است. تحقیق اصلی او متمرکز است بر فرهنگ و شناخت، خود، هویت، و ارتباطات بینا گروهی. در نهایت، این کتاب می‌تواند برای علاقه‌مندان به شناخت فرهنگ در حیطه‌های روان-شناسی و بینا رشته‌ای کاربرد بسیاری داشته باشد و نوع نگاه محققین این حیطه را به سمت رویکردهای دیگری از فرهنگ که بیشتر متأثر از فردیت انسان در مواجهه با این مفهوم پدیده است معطوف نماید. و نیز برای آن دسته از محققینی که در حیطه‌های کاربردی در پی فهم ادراکات انسان و واکنش‌هایش به دنیای پیچیده‌ی اطلاعات و ارتباطات هستند، دستاورد مفید و راه‌گشا باشد. امید است با تلاش و دقتی که در ترجمه‌ی این کتاب تخصصی و بهره‌گرفتن و تطبیق و مقایسه ترجمه‌ها و واژه‌های معادل‌های دنیایی که در کتب ترجمه شده‌ی پیشین مورد استفاده قرار گرفته شده است، کمکی به علاقه‌مندان، محققین، صاحب نظران و به‌خصوص دانشگاهیان نماید.

گروه اجرایی

فروردین ۹۴